

Jerzy Wiesiołkowski (Юры Весялкоўскі)

Jerzy Wiesiołkowski, emigracyjny białoruski historyk, publicysta, urodził się 2 stycznia 1924 roku w Nowym Świerżniu w byłym województwie nowogródzkim. Ojciec jego Mikołaj był weterynarzem, matka Zofia opiekowała się czwórką dzieci. J. Wiesiołkowski uczył się w polskiej szkole podstawowej, a w latach 1939-1941 w radzieckiej szkole białoruskiej. Naukę kontynuował w okresie okupacji niemieckiej. W 1942 roku wstąpił do Białoruskiego Seminarium Nauczycielskiego w Nieświeżu. Wiosną 1944 roku sześćdziesięciu seminarzystów skierowano do Szkoły Oficerskiej Białoruskiej Krajowej Obrony (Беларускай Краёвай Абароны — ВКА). Był wśród nich J. Wiesiołkowski. Jako młody słuchacz tej szkoły 27 czerwca 1944 roku pełnił wartę przed budynkiem teatru, gdzie odbywał się II Ogólnobiałoruski Kongres. Wkrótce potem słuchaczy Szkoły Oficerskiej ВКА ewakuowano do Prus. Tam odebrano im mundury białoruskie, wydano niemieckie i skierowano na front francuski. J. Wiesiołkowski, nie chcąc walczyć w mundurze niemieckim z aliantami, w końcu sierpnia 1944 roku uciekł do partyzantki francuskiej, a wkrótce został internowany przez wojska amerykańskie. Obywatelom II Rzeczypospolitej wyrażono zgodę na przejście do polskiego obozu wojskowego w Marsylii. Po krótkim przes-

koleniu 27 grudnia trafił do polskich oddziałów walczących na terenie Włoch. Po ukończeniu szkoły podoficerskiej w kwietniu 1945 roku rozpoczął służbę w 17 batalionie Lwowskiej Brygady V Dywizji Kresowej.

Zakończenie wojny umożliwiło J. Wiesiołkowskiemu kontynuację nauki. Uczył się w polskim gimnazjum w Modenie, a następnie w obozie zorganizowanym koło miasteczka Swendon w Anglii. W gimnazjum J. Wiesiołkowski nawiązał kontakt z profesorem Wincukiem Hryszkiewiczem, historykiem białoruskim, zesłańcem syberyjskim i nauczycielem. Z inspiracji Hryszkiewicza 18 stycznia 1947 roku zorganizowano w Londynie I Zjazd Stowarzyszenia Białorusinów w Wielkiej Brytanii (Згуртаванне Беларусаў у Вялікабрытаніі — ZBWB). J. Wiesiołkowski był jednym z aktywniejszych jego uczestników. Po ukończeniu gimnazjum rozpoczął pracę w kancelarii wojskowej, gdzie, korzystając z dostępu do danych personalnych żołnierzy, agitował rodaków do wstępowania w szeregi Stowarzyszenia. 5 listopada 1948 roku J. Wiesiołkowski został zdemobilizowany i przeniósł się do Londynu. W tym czasie ks. Czesław Sipowicz organizował wśród Białorusinów w Wielkiej Brytanii parafię unicką. J. Wiesiołkowski, przywiązany do prawosławia, wstąpił jednak do nowo powstałego Chrześcijańskiego Zjednoczenia Białoruskich Robotników (Хрысьціянскага Аб'яднаньня Беларускіх Работнікаў — ChABR), został wybrany sekretarzem tej organizacji i redaktorem czasopisma „Abjednannie”. Wkrótce także zorganizował męski chór, który śpiewał białoruskie pieśni religijne i patriotyczne. W 1962 roku, w wyniku konfliktu z emigracyjnym prezydentem Białorusi Radosławem Ostrowskim, zrezygnował z redagowania czasopisma i wystąpił z ChABR.

Do aktywnego życia politycznego J. Wiesiołkowski powrócił dopiero w 1974 roku, kiedy za namową przyjaciół został redaktorem cerkiewnego czasopisma „Zwanica”. Po kilku latach, krytykowany przez dawnych zwolenników R. Ostrowskiego, przekazał redagowanie pisma w ręce jedenastoosobowego kolegium. Wkrótce potem „Zwanica” przestała się ukazywać. Przez cały okres swej działalności J. Wiesiołkowski pracował jako technik, a następnie jako inżynier w fabryce zegarków. W ten sposób zarabiał na utrzymanie rodziny.

Po przejściu na emeryturę J. Wiesiołkowski aktywnie uczestniczył w życiu religijnym i narodowym emigracji białoruskiej w Wielkiej Brytanii. W 1989 roku został redaktorem dwumiesięcznika „Voice of Time” („Голас Часы”). Na jego łamach opublikował kilkadziesiąt artykułów o tematyce historycznej i religijnej. Pojawiły się też jego pierwsze utwory poetyckie w białostockim tygodniku „Niwa”. Artykuły J. Wiesiołkowskiego miały najczęściej charakter polemiki z publicystyką polską, rosyjską i katolicką. Redaktor „Voice of Time” zajmował także opozycyjne stanowisko wobec unickiego ośrodka misyjnego w Londynie i jego zwolenników w Białorusi.

W ostatnich latach J. Wiesiołkowski wydał trzy książki poświęcone historii najnowszej Białorusi: *Дарога рымскіх панаў на Усход* (1992 r.), *Што прывяло Армію Краёву на Беларусь?* (1995 r.), *Беларусь у Першай Сусьветнай вайне* (1996 r.). W przygotowaniu do druku jest jeszcze kilka innych prac J. Wiesiołkowskiego poświęconych historii Białorusii Cerkwi Prawosławnej.

Antoni Mironowicz
(Białystok)